

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Geschichte der Juden in Goltsch-Jenikau.

Bearbeitet von

Direktor Jan Maximovič, Goltsch-Jenikau.

Třináct km od Čáslavě na jih, 7 km od Habru leží město Golčův Jeníkov, vlastní to tepna Habrska pro své výhodné železniční spojení. Má 2023 obyvatel, 328 domů. Jest čilým obchodním a průmyslovým místem a co do velikosti a počtu obyvatel prvním městem okresu habrského. Leží na návrší při Vořáčském potoku po obou stranách bývalé říšské silnice ve výši 345 m nad hladinou mořskou, kudy vedla původní „zemská stezka“ od Čáslavě ke G. J., Kobyli Hlavě, Habru do Něm. Brodu.

K velikému náměstí připojuje se několik ulic a celé uspořádání a půdorys města ukazuje na dávnou dobu, v níž osada povstala. Jihozápadní část kolem staré synagogy (1659) slula „židovské město“. Byly tu malé přízemní domky pro jednou, nejvíše dvě rodiny, tvořící křivolké uličky. R. 1808 vypukl požár, vyhořela synagoga, vinopalna a 32 domy „židovského města“. J. připomíná se v dějinách již při r. 1150 a musil být místem již významným, když v něm olomoucký biskup Jindřich chtěl slavit vánocce. Stará osada J. stála však dále na jihozápad u nynějšího kostela sv. Markety, připomínaného v r. 1359, kdy tu podával kněz Ješek Talafous a po něm Jan z Říčan s matkou svou Eliškou. Část při nynějším zámku byla vsí a jmenovala se „Zábělčice“. V „Památkách archeologických z r. 1863“ čteme, že J. již za krále Přemysla Otakara II. stával, neboť na listině z 5. novembra 1257 Smil z Lichtenburka dává desátek ze stříbrných hor v Něm. Brodě, Šlapánicích a Přibyslaví klášteru „sedlickému“, žďářskému a hradišťskému a pečeti přivěsili: panoši: Bohuš z Chuchle, „Jarchik z Jeníkova“, Petr z Krchleb, Záhoř z Konice, Maruna z Ustě a Vavřinec z Ledče.

Městečkem jmenuje se J. r. 1417. Patřil po nějaký čas k Podhořanům, ale r. 1461 připojen k Chlumu, s nímž zůstal v rodině slavatovské do r. 1580, kdy prodán Václavovi Robenhaptovi ze Suché. Ves Zábělčice patřila ke klášteru vilémovskému a po jeho zániku připadla různým světským pánum, až r. 1580 k J. připojena, avšak hned nato s J. prodána Janu Libenickému z Vrchoviště, za nějž ještě téhož roku vysozeno městečku clo na opravu zdejších zlých, avšak důležitých cest. (Zem. stezka.) V rodině této udržel se J. až do r. 1601, kdy Mandaléna Libenická, prodaná za Heřmana z Říčan a po druhé za Jachyma Šťastného-Šturmou z Hyršfeldu, statku toho nabyla. R. 1632 jest tu pánum Jan Trčka z Lípy, po Valdštejnovi nejbohatší magnát český, avšak po jeho smrti z ohromného, zkonzervovaného jmění trčkovského darován J. s tvrzí a vsí Zábělčicemi, Žandovem a Podmokly Martinu Maxmiliánu z Golče, generálvachmistru v císařském vojstě. Po něm nazváno městečko „Golč. Jeníkovem“. Nový pán zúčastnil se později hájení Prahy proti Švédům, postavil zdejší tvrz, vy-

Dějiny Židů v Golčově Jeníkově.

Zpracoval

Jan Maximovič, ředitel škol v Golčově Jeníkově.

stavěna „Loretánská kaple“, residence jezuitská (nejnovější děkanství). R. 1638 dal vložiti manželce své Marii Magdaléně z Opsiniku, zvané Roe, právo vlastnické na J., zemřel 1653. Po krátkém panování manželů Golčových, jichž jméno Jeníkov od r. 1648 nese, nastává doba bezvýznamná. Po smrti Martina Maxmiliána Golče ujala se panství manželka jeho Marie Magdalena Golčová, rozená z Opsiniku, zvaná Roe, která však 28. list. 1657 zemřela a panství přešlo na Jana Ditricha Ledebura, který se soudil s rádem „Tovaryšstva Ježíšova“ o kapitál Marií Magd. Golčovou rádu poručený. Spor trval 16 let a Ledebur odsouzen k vyplacení kapitálu a k úhradě úroků za všechna léta.

Po Ledeburovi připomíná se jako majitel J. hrabě Milesimo v době od 11. ledna 1677 do 1698. (Zpráva tato čerpána z knihy účtů filiálního kostela kozohlodského, kterýžto Milesimo prodal panství 26. dubna 1698 Frant. Ant. svaté říše římské hraběti z Hollveylů.)

V r. 1718 byl na základě křesť. matriky Tom I, pag. 148, hrabě Fr. Jos. Trautmansdorf majitelem panství G. J.

V r. 1765 uváděn jest na základě křesť. matriky Tom III, pag. 1, hrabě Ulfeld pánum na G. J. a na Hostačově.

Až r. 1773 koupil panství hrabě Filip Kolovrat-Krakovský, který vymohl pro město státní továrnu na tabák a vystavěl pro týž účel i budovu, nynější zámek. R. 1784 vyhořelo město a všecky písemné památky, týkající se města, ale i „židovské obce“ (o níž jednáno zvláště), vzaly za své. Co nebylo zničeno při tomto požáru, padlo zhoubným plamenům při druhém požáru r. 1808, kdy vyhořela i stará synagoga (1659) založená. R. 1817 koupila panství G. J. dcera Leopolda hrab. Krakovského Luisa, hraběnka z Herbersteinů v dražbě za 1 mil. 29 tisíc pět set zlatých víd. měny. R. 1830 koupila je hraběnka z Trautmansdorfu, r. 1836 rytíř Bedřich z Neupauerů.

Po jeho smrti koupili panství G. J. dědicové Faltise z Trutnova a majetek tento se dvory: G. J. Voháčice, Vlkaneč, Radinov, Leškovice, Rybníček, Chlumek a Dvorek převzal Herman Fiedler, syn Otilie z Ottenkronů a po jeho smrti 3. prosince 1898 jeho bratr Richard Fiedler, po jehož smrti koupil je Karel Milner, statkář z Molitorova u Kouřimi v roce 1911 za 2.600.000 K.

*

Kdy Židé do G. J. přišli a zde se usadili, těžko přesně stanoviti, neboť po požárech 1784, 1808 a 1870 shořelo všecko, co by svědectví vydati mohlo.

Přece však máme některé doklady, které nás uvádějí k době, kdy se Židé pravděpodobně v G. J. usadili.